

BETÆNKNING

Afgivet af Fiskeri-, Fangst- og Landbrugsudvalget

vedrørende

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut senest til EM 2017 pålægges at fremlægge et forslag, hvorefter der vil kunne ske hel eller delvis eftergivelse af fåreholderes gæld, ved salg eller overdragelse af fåreholdersteder.

Medlem af Inatsisartut Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqatigiit

Afgivet til forslagets 2. behandling

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Inatsisartutmedlem Karl-Kristian Kruse, Siumut, fm.

Inatsisartutmedlem Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit, nfm.

Inatsisartutmedlem Michael Rosing, Demokraterne

Inatsisartutmedlem Jess Svane, Siumut

Inatsisartutmedlem Siverth K. Heilmann, Atassut

Inatsisartutmedlem Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqatigiit

Inatsisartutmedlem Hans Enoksen, Partii Naleraq

Udvalget har efter 1. behandlingen d. 4. oktober gennemgået forslaget.

Forslagets indhold og formål

Forslaget indebærer, at Naalakkersuisut pålægges at fremlægge forslag til, at fåreholders gæld helt eller delvist kan eftergives i forbindelse med salg eller overdragelse af fåreholdersteder. Forslaget skal fremlægges senest til EM2017.

Forslaget har til hensigt at bidrage til mere rentable bedrifter, som herefter ikke længere tynges af gammel gæld.

1. behandling af forslaget i Inatsisartut

Forslaget blev – efter overvejende positiv, om end blandet tilslutning – henvist til videre behandling i Fiskeri-, Fangst- og Landbrugsudvalget.

Udvalgets behandling af forslaget

Fåreholderhvervet består af 37 bedrifter i Sydgrønland, hvis gennemsnitlige besætningsstørrelse omfatter 405 moderfår og 68 gimmerlam (kommende moderfår)¹.

Fåreholderstedernes gennemsnitlige resultat udgjorde i 2014 264.620 kroner, om end bedrifternes indtjening dog varierede betydeligt. Fra egentligt underskud til overskud på over 600.000 kroner². I henhold til Landbrugskommissionens betænkning (2014, s. 87) udgjorde landbrugets samlede restgæld ultimo 2012 31,6 millioner kroner, hvoraf den mindste restgæld lå på 79.472 kroner – og den højeste på 1.656.134 kroner.

I 2014 blev der udbetalt ca. 16 millioner kroner i direkte tilskud³ til fåreholderne, foruden omkring 10 millioner kroner i indirekte tilskud⁴. Fåreholderne kunne herudover søge om fastforrentede lån inden for rammen af erhvervsstøtteordningen (ESU) til brug for opførelse, udvidelse eller overtagelse af erhvervsbygning (15 pct. af beløbet), driftsmidler, anlæg, avlsdyr og reparationer. Kun de færreste landbrug ville give overskud, såfremt de offentlige tilskud bortfaldt⁵.

Udvalget forstår nærværende forslag således, at forslagsstiller ønsker at fremme muligheden for at gennemføre generationsskift i erhvervet, foruden muligheden for at afhænde bedrifter, som tynges af gammel gæld. Dette både for at foranledige, at fåreholdere med dårlig økonomi får mulighed for at forlade erhvervet til fordel for pension eller anden beskæftigelse, uden at de står tilbage med en ubetalelig gæld – og for at undgå, at nyetablerede fåreholdere, som enten arver, køber eller på anden vis overtager en bedrift, saddes med (måske) ødelæggende gammel gæld.

Udvalget anerkender i forlængelse heraf, at der i Landbrugskommissionens betænkning indgår forslag om gældseftergivelse – herunder, at også konsulentvirksomheden Copenhagen Economics har anbefalet, at muligheden for at eftergive landbrugets gæld undersøges nærmere.

Udvalget skal i den sammenhæng ikke afvise, at der kunne være argumenter til fordel for gældseftergivelse, forudsat at gældssanering gennem Retten i Grønland inden for rammen af Konkursloven ikke anses som realistisk. Udvalget finder dog samtidig, at spørgsmålet om gældseftergivelse bør anskues – og vurderes – i forhold til den overordnede (strategiske)

---

¹ ESU-redegørelse vedrørende landbruget (april 2016), s. 4.

² Jf. resultat efter skat 2014, baseret på en gennemgang af årsregnskaberne for 27 af de 37 fåreholdersteder. ESU-redegørelse vedrørende landbruget (april 2016), s. 14 / Målrettet støtte til det grønlandske landbrug, Copenhagen Economics (april 2016), s. 5.

³ Definition direkte tilskud: Indhandlingstilskud, moderfårstilskud, opdykningsstøtte, etableringsstøtte, udviklingsprojekter, rente- og afdragsfrie udlån samt tilskud ved rettidig betaling af rentebærende udlån (35 pct.). ESU-redegørelse vedrørende landbruget (april 2016), s. 21.

⁴ De indirekte tilskud omfattede tilskud til driften af Konsulenttjenesten for Landbrug, fåreholderstedernes interesseorganisation (SPS) samt slagteriet Neqi. ESU-redegørelse vedrørende landbruget (april 2016), s. 21.

⁵ Målrettet støtte til det grønlandske landbrug, Copenhagen Economics (april 2016), s. 5.

målsætning for fåreholderhvervet: ”Hvad vil man med landbruget/ fåreholderhvervet – og hvordan opnår man det bedst?”

Udvalget finder herunder – i stil med svarnotatet – at en gældsftergivelse i sig selv, næppe kan anskues som andet end en kortsigtet løsning, hvis den enkelte bedrift herefter frit blot kan etablere ny gæld. Gældsftergivelsen indebærer endvidere ikke i sig selv, at bedriften nødvendigvis bliver rentabel, idet bedriftens økonomi alt andet lige (bl.a.) er betinget af strukturelle forhold (f.eks. vandforsyning, græsningsareal m.v.), foruden bedriftens effektivitet – og dermed evne til at tjene penge.

Såfremt målsætningen er, at landbruget/ fåreholderstederne skal fremme omfanget af grønlandsk selvforsyning, foruden sikres et rimeligt indkomstgrundlag, kunne der med nogen ret argumenteres for en konsolidering af landbruget, hvor de offentlige lån og tilskud koncentrerer på de mest effektive bedrifter. I henhold til ESU-redegørelsen kan der således sondres mellem bedrifternes effektivitet, hvor produktiviteten i over halvdelen af bedrifterne ligger under gennemsnittet – mens 22 pct. anføres som ”meget ineffektive”⁶. Copenhagen Economics har i forlængelse heraf sandsynliggjort, at det ud fra et rent samfundsøkonomisk perspektiv ikke giver mening at fordele offentlige støttemidler ukritisk, idet produktionen og indkomsterne i landbruget ville være højere, hvis støttemidlerne blev fordelt til de mest effektive bedrifter – i modsætning til landbruget som helhed.

Udvalget har herunder forståelse for, at fåreholderhvervet udøves af mennesker, som gennem hårdt arbejde – og under særdeles vanskelige vilkår – forsøger at skabe og opretholde en eksistens og et erhverv i et land, som måske ikke af naturen er bedst egnet hertil. Ud fra en ren samfundsøkonomisk betragtning – og med udgangspunkt i ovennævnte – kunne det dog overvejes, hvorvidt landbrugets aktuelle struktur og størrelse ikke med fordel kunne tilpasses, herunder om en anden form for beskæftigelse eventuelt kunne vise sig mere indbringende for den enkelte fåreholder. Eller, om en selvstændig fåreholder eventuelt ville være bedre tjent med at fungere som ansat i – snarere end som bestyrer af – en bedrift. Udvalget noterer her, at Landbrugskommissionens betænkning (s. 97) har anbefalet, at der ”*udarbejdes minimumskrav for at være fåreholder og konsekvenser for dem der ikke overholder disse*”.

Udvalget finder endvidere anledning til at understrege, at Landbrugskommissionens betænkning indeholder indtil flere anbefalinger, foruden et skitseret investeringsbehov på knap 200 millioner kroner⁷. Udvalget finder i forlængelse heraf, at betænkningen kunne – og burde – anskues i sin helhed, hvorfor udvalget kun vanskeligt kan tilslutte sig en praksis, hvor anbefalinger udvælges og indføres på baggrund af, hvad der er politisk opportunt – og ikke nødvendigvis, hvad der er i Grønlands interesse som helhed.

---

⁶ ESU-redegørelse vedrørende landbruget (april 2016), s. 15.

⁷ Målrettet støtte til det grønlandske landbrug, Copenhagen Economics (april 2016), s. 17.

Udvalget konstaterer imidlertid, at et overvældende politisk flertal – under førstebehandlingen – har udtrykt støtte til nærværende forslag, hvilket udvalget tager til efterretning. Udvalget noterer i den sammenhæng, at forslaget endvidere (principielt) bakkes op af Naalakkersuisut, som dog alligevel indstiller forslaget til forkastelse af hensyn til færdiggørelsen af en igangsat undersøgelse af lovgivningen omkring ESU-gæld.

Udvalget finder på baggrund heraf ikke anledning til at fremkomme med yderligere kommentarer, men skal blot henstille til, at såfremt forslaget vedtages, at følgende (bl.a.) bæres in mente:

- at der som udgangspunkt opstilles en klar og langsigtet politisk vision for landbruget/fåreholderhvervet, som gældseftergivelsesprogrammet herefter understøtter og bidrager til realiseringen af.
- at der opstilles klare betingelser for ansøgning om og behandling af anmodninger om hel eller delvis gældseftergivelse, f.eks. med udgangspunkt i reglerne om gældssanering.
- at der træffes foranstaltning til at sikre gældseftergivelsesprogrammet mod utilsigtede effekter, misbrug eller snyd.

Forslagets økonomiske konsekvenser

Fåreholdernes samlede gæld anslås til ca. 26 millioner kroner. Forslagsstiller anfører herunder, at det ikke kan udelukkes, at forslaget vil accelerere et generationsskifte i erhvervet, men finder det samtidig usandsynligt, at samtlige fåreholdere (på én gang) skulle beslutte at sælge eller på anden vis overdrage deres bedrift. En antagelse, som Naalakkersuisut ikke har fundet anledning til at anfægte.

Fsva. departementet, antages forslaget at indebære økonomiske konsekvenser til brug for udarbejdelsen af det gældsprogram, som Naalakkersuisut vil blive pålagt at fremsætte til EM2017, foruden den efterfølgende sagsbehandling, som måtte følge af programmets endelige vedtagelse. Konsekvenserne forventes, at kunne afholdes indenfor rammen af departementets eksisterende budget.

Udvalget finder, at forslagets nærmere økonomiske konsekvenser næppe kan anskues uafhængigt af udformningen af det gældsprogram, som vil blive fremlagt til EM2017, hvorfor udvalget skal afholde sig fra yderligere kommentarer.

Udvalgets indstillinger

Et flertal bestående af Siumut, Inuit Ataqatigiit, Atassut og Partii Naleraq **indstiller forslaget til vedtagelse.**

Et mindretal bestående af Demokraterne **indstiller forslaget til forkastelse** med følgende bemærkninger:

”Demokraatit er enig i alle de forbehold, som udvalget har udtrykt overfor forslaget, og mener også, at en gælds eftergivelse som minimum skal afvente en langsigtet politisk stillingtagen til landbrugserhverves fremtid. Denne stillingtagen skal være realistisk med et klart formål for øje. Da en sådan realistisk politisk stillingtagen endnu mangler at blive formuleret, kan vi på nuværende tidspunkt ikke gå ind for nærværende forslag, hvorfor vi indstiller det til forkastelse.”

Med disse bemærkninger og med den i betænkningen anførte forståelse skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Karl-Kristian Kruse

Formand

Ane Hansen
Næstformand

Michael Rosing

Jess Svane

Siverth K. Heilmann

Aqqaluaq B. Egede

Hans Enoksen